

Wysakowska, Beata

Posiedzenie Zespołu Historii Farmacji i Chemii

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 37/1, 212-214

1992

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

J.G.Milicha, wraz z udostępnieniem kodeksów), odczytany został także referat prof. Edwarda Potkowskiego (*Próba oceny prac nad opisem rękopisów średniowiecznych, prowadzonych w Bibliotece Uniwersyteckiej we Wrocławiu*). W trakcie dyskusji, która zaczęła się wywiązywać już w trakcie wystąpień, zgłoszono liczne uwagi krytyczne, rady i postulaty, zarówno szczegółowe jak i natury ogólniejszej. Szczególnie istotny wydaje się problem języka opisów (z nowoczesnych, dużych katalogów powstałych po wojnie w Polsce, kórnicki stosuje polszczyznę, krakowski i wrocławski zaś łacinę); dyskutanci podnosili wiele argumentów za i przeciw stosowaniu łaciny, aczkolwiek wszyscy zdawali sobie sprawę z faktu, że z powodu przyjęcia języka łacińskiego w *Katalogu Jażdżewskiego*, nie należy zmieniać formuły dalszych tomów.

Spotkanie to ocenić należy pozytywnie z conajmniej trzech względów. Po pierwsze, zespół wrocławski przedstawił i poddał pod dyskusję wyniki swych dotychczasowych prac, i na pewno skorzysta z rzeczowych, często technicznych, uwag starszych kolegów z Krakowa. Po wtóre, drugie już w tym roku spotkanie kodykologów wyraźnie przyczyniło się do integracji młodszego pokolenia badaczy. Po trzecie, obecność gości zagranicznych na tym, w gruncie rzeczy nieoficjalnym, spotkaniu rodzi nadzieję na intensywniejszą niż dotychczas współpracę.

Jacek Soszyński
(Warszawa)

Posiedzenie Zespołu Historii Farmacji i Chemii

5 czerwca 1991 r. odbyło się w Warszawie posiedzenie Zespołu Historii Farmacji i Chemii, działającego przy Pracowni Historii Nauk o Leku Instytutu Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN.

Doc.dr hab. Barbara Kuźnicka witając zebranych przedstawiła historię działalności Zespołu Historii Farmacji i Chemii (w latach 1977-1987 noszącego nazwę Zespołu Historii Farmacji).

Referat pt. *Pierwsze badania fitochemiczne w Polsce w XX wieku* wygłosiła prof. Zofia Jerzmanowska. Autorka omówiła rozwój badań fitochemicznych w Polsce, począwszy od pionierskich prac w latach trzydziestych XX w., prowadzonych w ośrodkach akademickich Wilna, Warszawy i Lwowa. Inicjatorem kierunku fitochemicznego w farmakognozji był, pracujący w Wilnie, prof. Jan Muszyński. W okresie międzywojennym badania fitochemiczne roślin leczniczych prowadzili także prof. Osman Achmatowicz w Warszawie oraz prof. Zofia Jerzmanowska we Lwowie (w latach 1935-1939, następnie w Warszawie, a po wojnie w Łodzi).

Następnie prof. Ignacy Siemion przedstawił referat *Początki polskich prac fitochemicznych (Michał Borch, Filip Walter, Adam Grabowski)*, omawiając sylwetki i dorobek trzech pokoleń polskich fitochemików na tle rozwoju chemii organicznej.

W dyskusji m.in. podkreślono uzależnienie postępów nauki od przyjętej metody badawczej na przykładzie przedstawienia przez referenta początków rozwoju chemii organicznej w zakresie badań surowców leczniczych od suchej destylacji do ustalenia struktury związków chemicznych (dr Halina Lichocka). Mówiono także o archiwaliach A. Grabowskiego, znajdujących się w Zbiorach Ossolineum we Wrocławiu oraz o współpracy Josepha Pelletiera z Filipem Walterem, zastanawiając się, czy dotyczyła ona chemii alkaloidów (doc. Barbara Kuźnicka, prof. Ignacy Siemion). Dr Wanda Grębecka stwierdziła, że Michał Borch był prekursorem badań z roślinami wskaźnikowymi.

Trzeci referat, pt. *Tajemnice korzenia żeńszenia*, wygłosiła doc.dr hab. Krystyna Kabzińska. Autorka omówiła historię badań nad zawartością składników czynnych w korzeniu żeńszenia (analizy zawartości N-aminokwasów), prowadzonych w latach 70-tych w Pracowni Analizy Surowców Organicznych Uniwersytetu Warszawskiego, w celu wyjaśnienia działania surowca w kosmetyce i uzyskania ekstraktu o optymalnej zawartości ciał czynnych.

W dyskusji krytykę formuły referatu zgłosił prof. Bogusław Borkowski, podważając zasadność twierdzenia o skuteczności omawianych preparatów korzenia żeńszenia w kosmetyce i stwierdzając, że wykazuje on działanie hormonalne. O działaniu farmakologicznym żeńszenia mówiła także dr A. Ruszkowska, a o znaczeniu tego surowca w magii dr W. Grębecka.

Projekt wydania specjalnego numeru „Wiadomości Chemicznych”, poświęconego 75 rocznicy powstania Polskiego Towarzystwa Chemicz-

nego (w 1993 r.) przedstawił prof. Ignacy Siemion. Propozycję opracowania historii Wojskowego Instytutu Przeciwwgazowego w Warszawie oraz dorobku pracujących w instytucie farmaceutów zgłosił doc. dr hab. Władysław Markowski.

Beata Wysakowska
(Warszawa)

Z dyskusji nad koncepcją opracowania źródeł do dziejów botaniki w Polsce

20 listopada 1991 r. odbyło się kolejne seminarium Pracowni Historii Nauk o Leku Instytutu Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN, poświęcone nazewnictwu roślin leczniczych. Doc. Alicja Zemanek wygłosiła referat *Średniowieczne źródła rękopiśmienne do dziejów botaniki i ziołoznawstwa w zbiorach Biblioteki Kapituły Krakowskiej na Wawelu oraz Biblioteki Jagiellońskiej*. Referentka przedstawiła średniowieczne rękopisy i inkunabuły (do XV w.), znajdujące się w tych bibliotekach i zawierające informacje o roślinach (m.in. polskie nazwy roślin). Szczególnie interesujące materiały znajdują się w Bibliotece Jagiellońskiej.

Józef Rostafiński w *Średniowiecznej historii naturalnej* (1900 r.) podał ponad 11000 polskich nazw roślin oraz zidentyfikował je. Brakuje jednak współczesnych opracowań tej tematyki, weryfikacji i uzupełnień opracowania Rostafińskiego.

Kolejny referat zatytułowany *Nazwy roślinnych afrodyzjaków w staropolskich herbarzach* przedstawiła dr Anna Spólnik. Źródłem do rozważań nad nazwami roślinnych afrodyzjaków były herbarze: Stefana Falimirza, Marcina z Urzędowa i Szymona Syreniusza. Autorka wyróżniła dwie grupy nazw. Do pierwszej zaliczono te, których znak językowy poprzez swoją strukturę sprzyjał uznaniu rośliny za afrodyzjak, np. *lubczyk*, *miłosna*. Drugą grupę stanowią rośliny, których nazwy mają różne pochodzenie; głównym źródłem uznania ich za afrodyzjaki były najczęściej wyróżnia-